

Potrzeby wizerunkowe młodych artystów wizualnych

Perspektywa pedagogów szkół plastycznych

Raport diagnostyczny

Opracowała: Marta Weronika Pawłowska

Badanie wykonane w ramach projektu
CreativeAI Lab - laboratorium cyfrowego wizerunku

Cel raportu	3
Zakres diagnozy: perspektywa pedagogów	3
Relacja raportu pedagogów do raportu uczniowskiego	3
Metodologia badania	4
Zastosowane metody badawcze	4
Ankieta ilościowa	4
Wywiady jakościowe z pedagogami	4
Grupa badawcza	5
Sposób analizy danych	5
Ograniczenia badania	6
Potrzeba budowania wizerunku przez podmioty szkolne w ocenie pedagogów	6
Wizerunek artysty w edukacji artystycznej - perspektywa systemowa	6
Rola pedagoga w przygotowaniu uczniów do funkcjonowania po szkole	7
Jak pedagodzy rozumieją pojęcie wizerunku artysty	9
Wizerunek jako autentyczność i postawa twórcza	9
Wizerunek jako efekt działań artystycznych	9
Brak spójnej definicji wizerunku w edukacji szkolnej	10
Obserwowane postawy uczniów wobec wizerunku	11
Unikanie ekspozycji i anonimizacja obecności	11
Porównywanie się z innymi twórcami	12
Przykłady uczniów podejmujących działania wizerunkowe	12
Bariery w pracy z obszarem wizerunku	13
Ograniczenia czasowe i programowe	13
Braki kompetencyjne pedagogów	15
Brak narzędzi i materiałów dydaktycznych	15
Obawy przed narzucaniem jednego modelu artysty	16
Potrzeby pedagogów w kontekście wsparcia uczniów	17
Potrzeba narzędzi wspierających, nie narzucających	17
Wsparcie ekspertów zewnętrznych	18
Materiały do pracy warsztatowej	18
Zrozumienie grupy docelowych (etapy edukacji)	19
Podsumowanie diagnostyczne	20
Kluczowe wnioski z perspektywy pedagogów	20
Syntetyczny obraz luk pomiędzy edukacją a rzeczywistością po szkole	21
Punkty styku i rozbieżności z perspektywą uczniów	21

Cel raportu

Zakres diagnozy: perspektywa pedagogów

Celem niniejszego raportu jest diagnoza sposobu, w jaki pedagodzy szkół plastycznych postrzegają zagadnienie wizerunku młodych artystów oraz własną rolę w przygotowaniu uczniów do funkcjonowania po zakończeniu edukacji szkolnej.

Raport koncentruje się na perspektywie osób pracujących bezpośrednio z młodzieżą artystyczną, uwzględniając ich doświadczenia dydaktyczne, obserwacje postaw uczniów oraz warunki systemowe, w jakich realizowana jest edukacja artystyczna.

Zakres diagnozy obejmuje w szczególności:

- rozumienie pojęcia wizerunku artysty przez pedagogów,
- ocenę poziomu świadomości wizerunkowej uczniów z ich perspektywy,
- obserwowane postawy młodzieży wobec ekspozycji, autoprezentacji i obecności publicznej,
- sposób, w jaki elementy związane z wizerunkiem pojawiają się w praktyce szkolnej,
- bariery i ograniczenia utrudniające podejmowanie działań w tym obszarze.

Diagnoza opiera się zarówno na deklaracjach pedagogów, jak i na ich opisach codziennej praktyki dydaktycznej. Wypowiedzi rozmówców pokazują, że temat wizerunku jest przez nich dostrzegany, lecz rzadko funkcjonuje jako jasno nazwany i uporządkowany obszar pracy.

Raport nie ma na celu pełnej analizy systemu edukacji artystycznej, lecz skupia się na tych aspektach, które bezpośrednio wynikają z doświadczeń pedagogów biorących udział w badaniu.

Relacja raportu pedagogów do raportu uczniowskiego

Raport z perspektywy pedagogów stanowi uzupełnienie raportu diagnostycznego opartego na badaniu uczniów szkół plastycznych. Oba opracowania tworzą spójną całość badawczą, opartą na dwóch komplementarnych punktach widzenia: doświadczeniu młodych artystów oraz obserwacjach i refleksjach kadry pedagogicznej.

Podczas gdy raport uczniowski koncentruje się na subiektywnych odczuciach młodzieży, ich emocjach, obawach i deklarowanych brakach, raport pedagogów pozwala spojrzeć na te same zjawiska z perspektywy osób towarzyszących uczniom w procesie edukacyjnym.

Wypowiedzi pedagogów często potwierdzają napięcia sygnalizowane przez uczniów, takie jak wycofanie, presja porównywania się czy niepewność związana z publiczną ekspozycją twórczości.

Jednocześnie raport pedagogów ujawnia obszary, które w badaniu uczniów pozostają niewidoczne, w szczególności ograniczenia systemowe, braki narzędzi oraz wątpliwości nauczycieli co do zakresu własnych kompetencji.

Zestawienie obu perspektyw umożliwi pełniejszą diagnozę potrzeb młodych artystów oraz identyfikację luk pomiędzy edukacją szkolną a rzeczywistością po jej zakończeniu.

Metodologia badania

Zastosowane metody badawcze

W badaniu wykorzystano dwie metody badawcze:

Ankieta ilościowa

Ankieta ilościowa została skierowana do pedagogów szkół plastycznych i miała na celu zebranie danych dotyczących:

- postrzegania znaczenia wizerunku w edukacji artystycznej,
- oceny poziomu świadomości wizerunkowej uczniów,
- identyfikacji barier utrudniających pracę z tym obszarem,
- potrzeb pedagogów w zakresie wsparcia dydaktycznego.

Kwestionariusz obejmował pytania zamknięte oraz półotwarte, umożliwiające uzupełnienie odpowiedzi o krótkie komentarze.

Wywiady jakościowe z pedagogami

Uzupełnieniem badania ankietowego były wywiady jakościowe przeprowadzone z pedagogami szkół plastycznych. Wywiady miały charakter półustrukturyzowany i pozwalały na pogłębienie tematów poruszanych w ankiecie, a także na swobodne rozwinięcie indywidualnych doświadczeń, obserwacji i refleksji rozmówców.

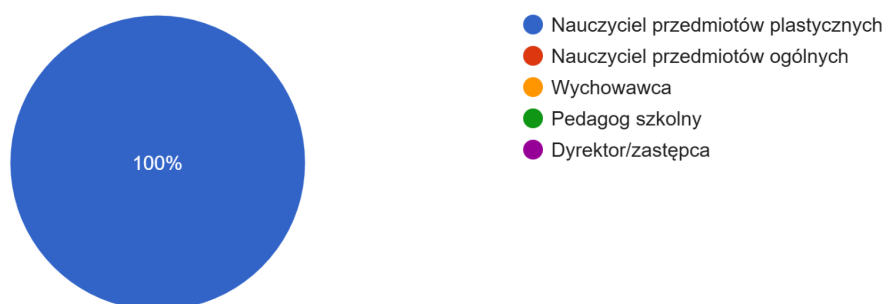
Wywiady koncentrowały się m.in. na:

- rozumieniu pojęcia wizerunku artysty,
- obserwowanych postawach uczniów,
- roli szkoły i pedagoga w przygotowaniu do funkcjonowania po szkole,
- ograniczeniach systemowych i organizacyjnych.

Grupa badawcza

Stanowisko/funkcja w szkole:

9 odpowiedzi

Grupę badawczą stanowili pedagodzy pracujący w szkołach plastycznych, reprezentujący różne specjalizacje oraz posiadający zróżnicowane doświadczenie zawodowe. W badaniu wzięły udział osoby mające bezpośredni i regularny kontakt z uczniami na różnych etapach edukacji artystycznej.

Dobór próby miał charakter celowy i wynikał z założenia, że pedagodzy, jako osoby towarzyszące uczniom w procesie kształcenia, posiadają unikalną perspektywę pozwalającą na ocenę zarówno postaw młodzieży, jak i realiów funkcjonowania szkoły.

Sposób analizy danych

Dane ilościowe zostały poddane analizie opisowej, umożliwiającej identyfikację dominujących odpowiedzi oraz powtarzalnych wzorców w badanej grupie.

Materiał jakościowy z wywiadów został przeanalizowany tematycznie. W toku analizy wyodrębniono główne wątki, powracające narracje oraz obszary napięć związanych z postrzeganiem wizerunku, rolą pedagoga i ograniczeniami systemowymi. Analiza miała charakter interpretacyjny, jednak opierała się wyłącznie na treści wypowiedzi respondentów, bez ich wartościowania.

Ograniczenia badania

Badanie posiada charakter diagnostyczny i jego wyniki należy interpretować z uwzględnieniem następujących ograniczeń:

- badanie obejmuje wyłącznie perspektywę pedagogów szkół plastycznych i nie uwzględnia opinii innych interesariuszy,
- próba badawcza nie ma charakteru reprezentatywnego dla całej populacji pedagogów szkół artystycznych,
- część danych opiera się na deklaracjach respondentów, które mogą być subiektywne i zależne od indywidualnych doświadczeń,
- wywiady jakościowe, choć dostarczają pogłębionych insightów, nie pozwalają na ich pełne uogólnienie.

Z uwagi na powyższe ograniczenia, wyniki badania należy traktować jako punkt wyjścia do dalszych analiz i działań projektowych, a nie jako podstawę do formułowania jednoznacznych wniosków systemowych.

Potrzeba budowania wizerunku przez podmioty szkolne w ocenie pedagogów

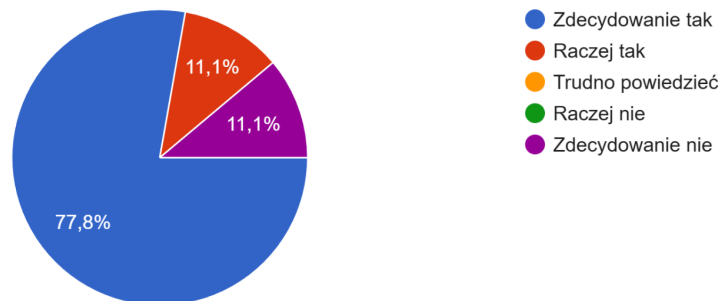
Wizerunek artysty w edukacji artystycznej - perspektywa systemowa

Wypowiedzi pedagogów szkół plastycznych pokazują, że pojęcie wizerunku artysty nie funkcjonuje w edukacji artystycznej jako wyraźnie zdefiniowany, nazwany obszar kształcenia, co będzie wyjaśnione w dalszej części raportu.

Temat ten pojawia się raczej pośrednio, jako efekt działań dydaktycznych, praktyk szkolnych oraz indywidualnych postaw uczniów i nauczycieli, jako intencjonalnie zaplanowany element procesu edukacyjnego. Jednakże wskazują (jak mówi poniższy wykres), że włączenie budowania wizerunku jest konieczne do pełni przygotowania uczniów na rynek pracy.

Czy uważa Pan/Pani, że budowanie profesjonalnego wizerunku powinno być częścią przygotowania uczniów szkół plastycznych do wejścia na rynek pracy?

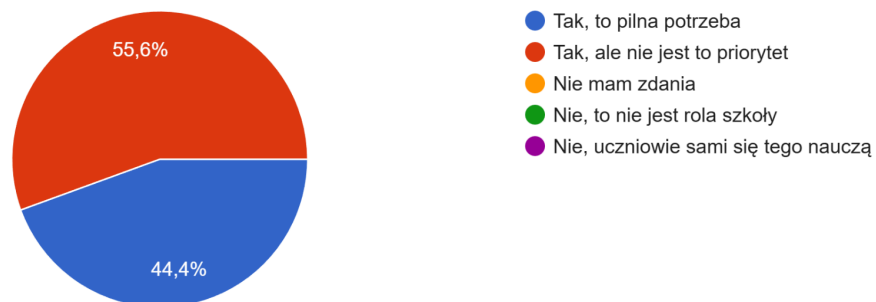
9 odpowiedzi

Pedagodzy wskazują, że uczniowie funkcjonują w określonej strukturze szkolnej, która już w pewnym stopniu kształtuje ich publiczną obecność. Jednak ma to charakter pośredni i nie spriotyetyzowany, jak wskazuje poniższy wykres.

Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę uczenia podstaw budowania wizerunku w ramach edukacji artystycznej?

9 odpowiedzi

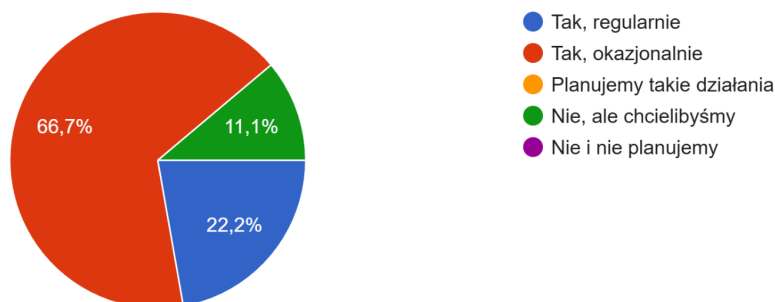
Rola pedagoga w przygotowaniu uczniów do funkcjonowania po szkole

W wypowiedziach pedagogów wyraźnie wybrzmiewa przekonanie, że podstawową rolą szkoły plastycznej jest rozwój warsztatu artystycznego oraz kształtowanie wrażliwości estetycznej uczniów. Przygotowanie do funkcjonowania po szkole, w tym do obecności publicznej, kontaktu z rynkiem czy budowania własnej pozycji jako

artysty, bywa postrzegane jako obszar wtórny.

Czy w Państwa szkole podejmowane są obecnie działania związane z przygotowaniem uczniów do budowania wizerunku zawodowego?

9 odpowiedzi

Pedagodzy często wskazują, że ich rola w tym zakresie ma charakter wspierający, a nie prowadzący. Zwracają uwagę, że nie czują się specjalistami od wizerunku, autoprezentacji czy rynku sztuki. Zagadnienie zostanie omówione w dalszej części raportu.

Część uczniów już na etapie edukacji podejmuje pierwsze próby funkcjonowania zawodowego, nawiązuje kontakty, realizuje zlecenia lub świadomie planuje dalszą ścieżkę rozwoju. Inni natomiast koncentrują się wyłącznie na zaliczaniu kolejnych etapów edukacji.

Pedagodzy wskazują również na ograniczenia systemowe, które utrudniają im bardziej świadome przygotowywanie uczniów do funkcjonowania po szkole. Najczęściej wymieniane są brak czasu, przeładowany program nauczania oraz brak materiałów dydaktycznych, co zostanie poszerzone w dalszym etapie raportu.

W rezultacie przygotowanie uczniów do funkcjonowania po szkole odbywa się głównie w sposób fragmentaryczny i nieformalny, poprzez rozmowy, przykłady, korekty prac czy indywidualne wsparcie.

Z perspektywy pedagogów przygotowanie do funkcjonowania po szkole nie polega więc na przekazywaniu gotowych modeli działania, lecz na stopniowym oswojaniu uczniów z realiami świata poza szkołą. Jednocześnie brak systemowych ram sprawia, że obszar ten pozostaje niespójny i zależny od indywidualnego zaangażowania nauczycieli oraz dojrzałości samych uczniów.

Jak pedagodzy rozumieją pojęcie wizerunku artysty

Analiza wywiadów jakościowych oraz odpowiedzi ankietowych pokazuje, że wizerunek artysty nie funkcjonuje wśród pedagogów jako jednoznacznie zdefiniowane pojęcie. Zamiast jednej spójnej definicji pojawiają się różne sposoby rozumienia wizerunku, osadzone w doświadczeniu dydaktycznym, praktyce artystycznej oraz osobistych przekonaniach rozmówców.

Wypowiedzi pedagogów układają się w trzy dominujące narracje:

- wizerunek jako autentyczność i postawa twórcza,
- wizerunek jako efekt działań artystycznych i obecności w obiegu,
- brak spójnej, wspólnej definicji wizerunku w edukacji szkolnej.

Wizerunek jako autentyczność i postawa twórcza

W wielu wypowiedziach pedagogów wizerunek artysty pojawia się przede wszystkim jako kategoria wewnętrzna, związana z autentycznością, spójnością i sposobem bycia twórcy. Wizerunek nie jest tu rozumiany jako coś, co się „buduje” technicznie, lecz jako naturalny rezultat postawy wobec własnej twórczości i samego siebie.

Pedagodzy podkreślają, że młodzi artyści w pierwszej kolejności powinni „nie wstydzić się tego, kim są”, a nie uczyć się określonych strategii autoprezentacyjnych:

„Jeśli gdzieś tam nie wstydzimy się tego, kim jesteśmy, to jest naturalne, nie trzeba nic zbudować.”

W tym ujęciu wizerunek nie jest oddzielnym obszarem kompetencji, lecz czymś, co „wynika” z procesu twórczego, osobowości oraz relacji z otoczeniem.

Wizerunek jako efekt działań artystycznych

Drugi sposób rozumienia wizerunku pojawia się w wypowiedziach pedagogów, którzy opisują go jako rezultat konkretnych działań artystycznych i edukacyjnych. W tym ujęciu wizerunek kształtuje się poprzez obecność ucznia w obiegu szkolnym i pozaszkolnym: portfolio, wystawy, konkursy, dokumentację prac.

Pedagodzy wskazują, że szkoła wprowadza uczniów w pewne ramy funkcjonowania publicznego, nawet jeśli nie nazywa tego wprost pracą nad wizerunkiem:

„Uczeń od pierwszej klasy jest uczony tego, żeby w odpowiedniej jakości tę dokumentację robić. To jest jakiś jego wizerunek.”

Wizerunek w tym ujęciu ma charakter pośredni, jest konsekwencją aktywności, a nie celem samym w sobie. Pedagodzy podkreślają znaczenie estetyki prezentacji, kompletności portfolio oraz sposobu pokazywania prac:

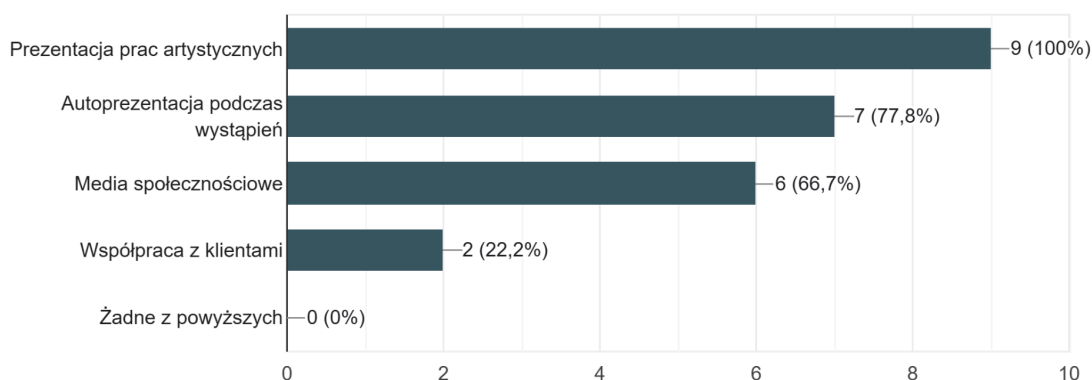
„Zwracam uwagę na detale, format, estetykę podania pracy.”

Jednocześnie wizerunek nadal nie jest traktowany jako obszar wymagający osobnej refleksji, raczej jako „produkt uboczny” dobrze prowadzonej edukacji artystycznej.

Brak spójnej definicji wizerunku w edukacji szkolnej

Analiza całości materiału badawczego pokazuje, że wśród pedagogów nie funkcjonuje jedna, wspólna definicja wizerunku artysty. Pojęcie to jest interpretowane intuicyjnie, fragmentarycznie i zależnie od indywidualnych doświadczeń rozmówców.

Jakie tematy związane z wizerunkiem porusza Pan/Pani z uczniami? (można zaznaczyć kilka)
9 odpowiedzi

Wprost pojawiają się deklaracje niepewności i trudności w uchwyceniu znaczenia tego terminu:

„Dla mnie to pojęcie jest bardzo szerokie i nie do końca jasne, co dokładnie miałyby oznaczać.”

Brak spójnej definicji powoduje, że wizerunek:

- nie jest systematycznie omawiany,
- nie ma jednego miejsca w programie nauczania,
- bywa przenoszony „między wierszami” innych tematów.

Pedagodzy zwracają uwagę, że różnorodność postaw artystycznych i interpretacji pojęcia wizerunku sprawia, iż próba jego ujednolicenia mogłaby być sprzeczna z ideą edukacji artystycznej, gdzie każdy widzi siebie inaczej i ma możliwość pokazania

swojej indywidualności. W rezultacie wizerunek pozostaje pojęciem obecnym w „tle” edukacji, lecz rzadko poddawany wspólnej refleksji czy uporządkowaniu.

Obserwowane postawy uczniów wobec wizerunku

Wypowiedzi pedagogów wskazują, że postawy uczniów wobec wizerunku są silnie zróżnicowane, jednak w większości przypadków nie mają one charakteru świadomego, zaplanowanego działania. Wizerunek częściej funkcjonuje jako obszar napięć, niepewności i reakcji obronnych niż jako narzędzie celowego komunikowania siebie i swojej twórczości.

Unikanie ekspozycji i anonimizacja obecności

Jednym z najczęściej pojawiających się wątków w wypowiedziach pedagogów jest unikanie publicznej ekspozycji przez uczniów. Dotyczy to zarówno prezentowania własnej twórczości, jak i ujawniania swojej tożsamości jako autora prac.

Pedagodzy zauważają, że uczniowie często stosują różne formy anonimizacji swojej obecności, szczególnie w przestrzeni cyfrowej:

„Można spojrzeć na nazwy nicków w mediach społecznościowych. To są skopiowane nazwy postaci z gier albo prześmiewcze ksywki, które ukrywają prawdziwą tożsamość.”

Anonimizacja bywa również sposobem oddzielania sfery prywatnej od twórczej:

„Tworzenie wielu kont - jedno do publikacji prac, drugie do prywatnych treści.”

Wypowiedzi pedagogów sugerują, że takie strategie nie wynikają z braku kompetencji technicznych, lecz raczej z potrzeby ochrony siebie przed oceną oraz porównywaniem się z innymi.

Unikanie ekspozycji jest opisywane jako postawa powszechna, szczególnie wśród uczniów mniej pewnych swojej twórczości.

Media społecznościowe są przez pedagogów postrzegane jako istotny, ale ambiwalentny kontekst kształtowania się postaw uczniów wobec wizerunku. Z jednej strony stanowią one naturalną przestrzeń ekspozycji i inspiracji, z drugiej, wzmacniają presję oraz lęk przed oceną.

Porównywanie się z innymi twórcami

Porównywanie się z innymi twórcami stanowi jeden z najsilniej akcentowanych przez pedagogów mechanizmów wpływających na postawy uczniów wobec wizerunku. Zjawisko to jest najczęściej związane z obecnością właśnie w mediach społecznościowych oraz łatwym dostępem do prac innych artystów.

Pedagodzy zauważają, że porównania te mają najczęściej charakter obciążający i prowadzą do obniżenia pewności siebie:

„Poprzez masę treści dostępnych w internecie oni się porównują do twórców internetowych.”

W efekcie uczniowie rezygnują z prezentowania własnej twórczości lub odkładają takie działania na później:

„To wpływa negatywnie na ich chęć publikacji i przyznawania się do autorstwa swoich prac.”

Porównywanie się nie jest opisywane jako proces rozwojowy, lecz raczej jako czynnik blokujący i wzmacniający poczucie niedopasowania.

Przykłady uczniów podejmujących działania wizerunkowe

Na tle dominujących postaw wycofania pedagogzy wskazują również na istnienie niewielkiej grupy uczniów, którzy już na etapie szkoły podejmują bardziej świadome działania związane z wizerunkiem i funkcjonowaniem zawodowym.

Są to uczniowie, którzy:

- realizują zlecenia,
- nawiązują kontakty,
- świadomie prezentują swoją twórczość,
- myślą o przyszłej ścieżce zawodowej.

„Są pojedyncze przypadki, które naprawdę doskonale sobie radzą i mają pełną świadomość tego, co będą robić w przyszłości.”

Pedagodzy podkreślają jednak, że są to wyjątki, a nie dominujący wzorzec. Działania tych uczniów są często wynikiem indywidualnych cech, wsparcia środowiska lub wcześniejszych doświadczeń, a nie systemowych rozwiązań edukacyjnych.

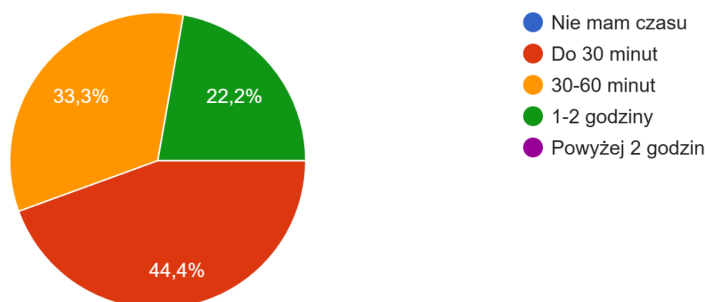
Bariery w pracy z obszarem wizerunku

Analiza wypowiedzi pedagogów oraz odpowiedzi ankietowych pokazuje, że bariery w pracy z obszarem wizerunku mają charakter przede wszystkim systemowy i organizacyjny, a nie wynikają z braku świadomości znaczenia tego tematu. Pedagodzy w większości dostrzegają wagę zagadnień związanych z wizerunkiem młodych artystów, jednak wskazują na liczne ograniczenia, które utrudniają podejmowanie działań w sposób spójny i zaplanowany.

Ograniczenia czasowe i programowe

Jak dużo czasu w tygodniu mógłby Pan/Pani przeznaczyć na tematy związane z wizerunkiem uczniów?

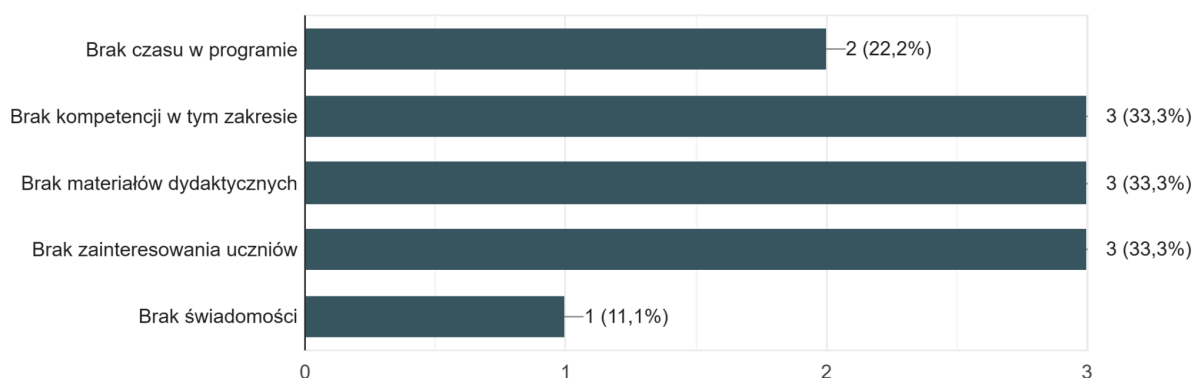
9 odpowiedzi

Najczęściej wskazywaną barierą jest brak czasu wynikający z przeładowanego programu nauczania oraz ograniczonej liczby godzin, które mogą zostać przeznaczone na tematy niezwiązane bezpośrednio z realizacją podstawy programowej.

Co stanowi największą barierę w prowadzeniu zajęć związanych z budowaniem wizerunku uczniów?

9 odpowiedzi

Pedagodzy podkreślają, że przestrzeń na rozmowy o wizerunku pojawia się sporadycznie i zazwyczaj ma charakter doraźny:

„Jedna godzina wychowawcza w tygodniu jest mało. To jest 45 minut, gdzie tak naprawdę musimy bardzo dużo rzeczy zrobić.”

Wypowiedzi wskazują, że tematy związane z wizerunkiem konkurują z innymi pilnymi zagadnieniami wychowawczymi i organizacyjnymi, co powoduje ich marginalizację. Pedagodzy zaznaczają również, że intensywność zajęć artystycznych oraz przygotowania do egzaminów ograniczają możliwość wprowadzania dodatkowych treści:

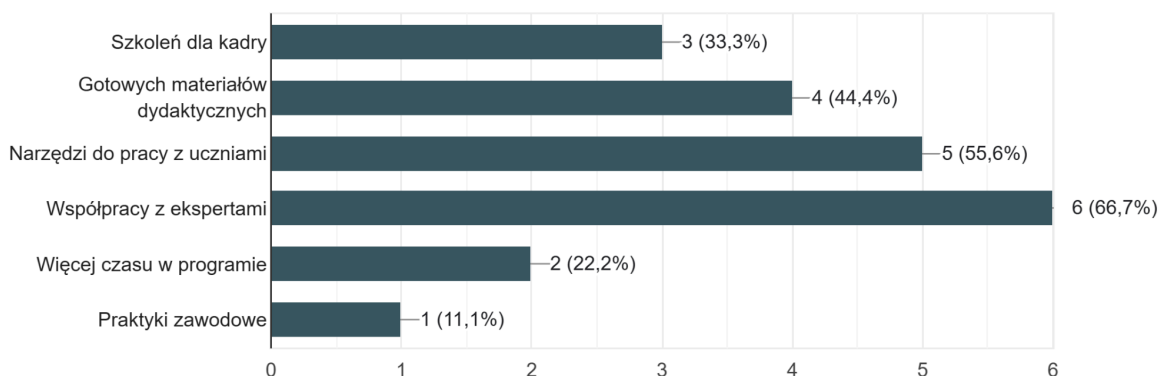
„Program i tak jest już przeładowany, to jest kolejna rzecz, która by doszła.”

Braki kompetencyjne pedagogów

Kolejną istotną barierą są deklarowane przez pedagogów braki kompetencyjne w zakresie pracy z wizerunkiem, szczególnie w jego aspektach komunikacyjnych, rynkowych i autoprezentacyjnych.

Czego najbardziej potrzebuje Pan/Pani, aby lepiej wspierać uczniów w tym obszarze? (można zaznaczyć kilka)

9 odpowiedzi

Pedagodzy otwarcie przyznają, że nie czują się specjalistami w tym obszarze i opierają się głównie na własnym doświadczeniu zawodowym:

„My nie jesteśmy fachowcami od tego. Na tyle, ile sami potrafimy swój wizerunek kreować, to przekazujemy to uczniom.”

Brak poczucia kompetencji powoduje ostrożność w podejmowaniu tematów związanych z wizerunkiem oraz obawę przed przekazywaniem uproszczonych lub niepełnych informacji:

„Ja tylko mogę im opowiadać z doświadczenia swojego, a nie jest to podparte czymś szerszym.”

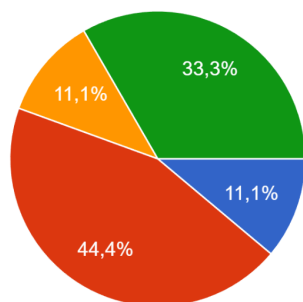
Pedagodzy wskazują, że większe poczucie bezpieczeństwa w tym obszarze dawałoby im wsparcie ekspertów zewnętrznych lub jasno opracowane materiały.

Brak narzędzi i materiałów dydaktycznych

Istotną barierą jest również brak gotowych narzędzi i materiałów dydaktycznych, które umożliwiłyby pracę z tematem wizerunku w sposób uporządkowany i bezpieczny. Choć jak wskazuje poniższy wykres, pedagogodzy je znają, to trudno je umieścić w przestrzeni edukacyjnej.

Czy zna Pan/Pani jakieś narzędzia do pracy z uczniami nad budowaniem wizerunku?

9 odpowiedzi

- Tak, stosuję je regularnie
- Tak, ale rzadko z nich korzystam
- Styszałem/am o nich, ale nie korzystam
- Nie znam takich narzędzi
- Nie interesuje mnie ten temat

Pedagodzy podkreślają, że przygotowywanie własnych materiałów wymaga dodatkowego czasu i energii, których w codziennej pracy często brakuje:

„Brakuje materiałów takich, żebym ja musiał być dobrze przygotowany, żeby to dać komuś dalej.”

W wypowiedziach pojawia się potrzeba narzędzi, które:

- nie narzucają jednego schematu,
- mogą być wykorzystywane elastycznie,
- wspierają rozmowę i refleksję, a nie wykład.

„Gdyby były jakieś materiały, to by bardzo pomogło, bo wtedy człowiek czuje się pewniej.”

Obawy przed narzucaniem jednego modelu artysty

Ostatnią, ale bardzo istotną barierą są obawy pedagogów przed narzucaniem uczniom jednego, z góry określonego modelu artysty i wizerunku. Wypowiedzi wskazują, że edukacja artystyczna opiera się na różnorodności postaw, indywidualności i autonomii twórczej.

Pedagodzy obawiają się, że sformalizowanie wizerunku mogłoby prowadzić do jego splotenia lub utożsamienia z działaniami marketingowymi:

„Każdy będzie miał na to inną wizję i niech każdy przedstawi tę inną wizję.”

Wizerunek jest postrzegany jako coś, co powinno wynikać z treści wewnętrznych i procesu twórczego, a nie być narzucone z zewnątrz:

„To powinno współgrać z nauczaniem przedmiotów artystycznych, a nie być wyjęte jako osobna rzecz.”

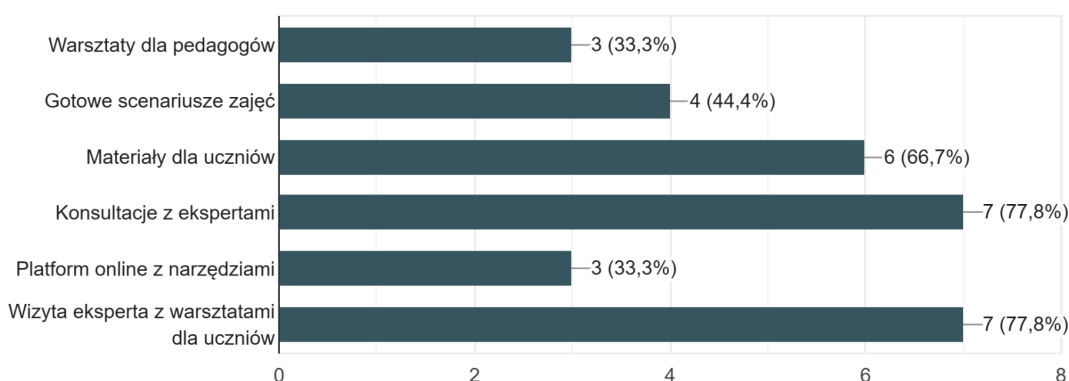
Obawy te sprawiają, że pedagodzy podchodzą do tematu wizerunku z dużą ostrożnością, unikając gotowych schematów i jednoznacznych instrukcji.

Potrzeby pedagogów w kontekście wsparcia uczniów

Jest to tożsame z obawami jakie posiadają, co można zauważyć w poprzednim rozdziale.

W bezpośrednim pytaniu o swoje potrzeby wskazują:

Jakiego rodzaju wsparcie byłoby dla Pana/Pani najbardziej wartościowe? (można zaznaczyć kilka)
9 odpowiedzi

Potrzeba narzędzi wspierających, nie narzucających

Jedną z najsilniej artykułowanych potrzeb jest dostęp do narzędzi, które wspierałyby refleksję uczniów nad własną twórczością i obecnością publiczną, bez narzucania jednego modelu działania czy „gotowego wizerunku”.

Pedagodzy podkreślają, że wszelkie materiały powinny pozostawiać przestrzeń na indywidualność i różnorodność postaw artystycznych:

„Budowanie wizerunku nie polega na zrobieniu kogoś według jednej sztancy. Każdy ma inne wartości, inne tematy i to powinno z tego wynikać.”

W wypowiedziach pojawia się potrzeba narzędzi, które:

- inicjują rozmowę i autorefleksję,
- pomagają uczniom nazwać to, co dla nich istotne,
- nie wartościują ani nie oceniają twórczości.

Pedagodzy wskazują, że takie wsparcie zwiększyłoby ich poczucie bezpieczeństwa w podejmowaniu tematu wizerunku, szczególnie w pracy z uczniami bardziej wycofanymi:

„Gdyby były takie narzędzia, które nie mówią, jak ma być, tylko pomagają się zastanowić, to byłoby łatwiej z nimi o tym rozmawiać.”

Wsparcie ekspertów zewnętrznych

Drugą istotną potrzebą zgłaszaną przez pedagogów jest wsparcie ze strony ekspertów zewnętrznych, posiadających doświadczenie w obszarach wykraczających poza tradycyjnie rozumianą edukację artystyczną.

Pedagodzy wskazują, że spotkania z osobami działającymi zawodowo w obszarach takich jak rynek sztuki, komunikacja, psychologia czy praca projektowa mogą być dla uczniów bardziej przekonujące niż przekaz wewnętrzny szkoły:

„Dla nich bardzo cenne byłoby spotkanie z osobami, które zajmują się tym zawodowo, bo to jest inna perspektywa.”

Wsparcie ekspertów zewnętrznych jest postrzegane również jako sposób na uzupełnienie braków kompetencyjnych pedagogów oraz zdjęcie z nich odpowiedzialności za obszary, w których nie czują się pewnie:

„To są kompetencje raczej dla osób, które się tym zajmują zawodowo.”

Jednocześnie pedagodzy podkreślają, że takie wsparcie powinno mieć charakter uzupełniający, a nie zastępujący rolę szkoły.

Materiały do pracy warsztatowej

Trzecim obszarem potrzeb jest dostęp do materiałów umożliwiających pracę warsztatową z uczniami. Pedagodzy wskazują, że forma warsztatowa jest dla nich bardziej adekwatna niż wykład czy zajęcia teoretyczne, szczególnie w kontekście tematów związanych z wizerunkiem i tożsamością twórczą.

W wypowiedziach pojawia się zapotrzebowanie na:

- karty pracy,
- scenariusze zajęć,
- materiały pomocnicze do wykorzystania na godzinach wychowawczych lub zajęciach projektowych.

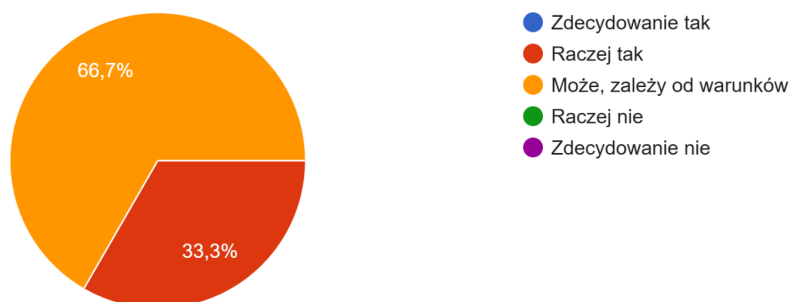
„Jakby były takie materiały do wykorzystania, to na godzinach wychowawczych byłoby to idealne.”

Pedagodzy zaznaczają, że gotowe materiały zmniejszyłyby barierę wejścia w temat i pozwoliłyby lepiej wykorzystać ograniczony czas zajęć:

„Człowiek nie musi wszystkiego wymyślać od zera, tylko ma punkt wyjścia.”

Czy byłby Pan/Pani zainteresowany/a uczestnictwem w projekcie rozwoju narzędzi do budowania wizerunku uczniów?

9 odpowiedzi

Zrozumienie grupy docelowych (etapy edukacji)

Wypowiedzi pedagogów pokazują, że praca z obszarem wizerunku powinna być dostosowana do etapu edukacji i poziomu dojrzałości uczniów. Pedagodzy konsekwentnie podkreślają, że nie wszystkie klasy są gotowe na podejmowanie tego tematu w tym samym zakresie.

Najczęściej wskazywanymi grupami docelowymi są uczniowie starszych klas, którzy stoją u progu zakończenia edukacji szkolnej i zaczynają myśleć o dalszej drodze:

„Myślę, że to powinno dotyczyć raczej starszych klas, bo oni są już bardziej gotowi.”

Młodsze klasy postrzegane są jako etap intensywnego poszukiwania i eksperymentowania, w którym zbyt wczesne poruszanie tematu wizerunku mogłoby być obciążające lub niezrozumiałe:

„Jak się ma 16 lat, to nie wiem, czy to jest ten moment.”

Pedagodzy zaznaczają jednak, że nie chodzi o całkowite wykluczenie młodszych uczniów, lecz o odpowiednie dawkowanie i osadzenie tematu w kontekście rozwojowym.

Podsumowanie diagnostyczne

Kluczowe wnioski z perspektywy pedagogów

→ *Wizerunek artysty jest niejasny*

Wizerunek artysty nie funkcjonuje w edukacji szkolnej jako jasno nazwany i systematycznie rozwijany obszar kompetencji, lecz pojawia się pośrednio, jako efekt działań artystycznych, indywidualnych postaw pedagogów oraz intuicyjnych praktyk szkolnych.

→ *Dominującą postawą uczniów jest ostrożność i wycofanie wobec ekspozycji.*

Pedagodzy obserwują powszechne unikanie publicznego pokazywania prac, anonimizację obecności oraz lęk przed oceną, szczególnie w przestrzeni mediów społecznościowych.

→ *Świadome działania wizerunkowe podejmuje niewielka grupa uczniów.*

Pedagodzy wskazują na istnienie pojedynczych przypadków uczniów, którzy już na etapie szkoły podejmują próby funkcjonowania zawodowego i budowania swojej obecności, jednak są to wyjątki, a nie dominujący wzorzec.

→ *Główne bariery mają charakter systemowy.*

Ograniczenia czasowe, przeładowany program nauczania, brak narzędzi dydaktycznych oraz niepewność kompetencyjna pedagogów skutecznie utrudniają bardziej świadomą pracę z obszarem wizerunku.

→ *Pedagodzy wykazują dużą ostrożność wobec formalizacji wizerunku.*

Widoczna jest obawa przed narzucaniem jednego modelu artysty, upraszczaniem procesu twórczego lub utożsamianiem wizerunku z działaniami marketingowymi.

→ *Istnieje gotowość do pracy z tematem, pod warunkiem odpowiednich ram.*

Pedagodzy nie odrzucają pracy z obszarem wizerunku, lecz oczekują narzędzi wspierających refleksję, form warsztatowych oraz wsparcia ekspertów zewnętrznych.

Syntetyczny obraz luk pomiędzy edukacją a rzeczywistością po szkole

Z perspektywy pedagogów wyraźnie widoczna jest luka pomiędzy tym, czego szkoła uczy w sposób systemowy, a tym, z czym uczniowie mierzą się po jej zakończeniu.

Edukacja szkolna:

- koncentruje się na rozwoju warsztatu i kompetencji artystycznych,
- w ograniczonym stopniu przygotowuje do funkcjonowania w przestrzeni publicznej,
- rzadko dostarcza języka do mówienia o sobie jako twórcy.

Rzeczywistość po szkole:

- wymaga obecności, komunikacji i podejmowania decyzji wizerunkowych,
- konfrontuje młodych artystów z oceną, porównywaniem się i rynkiem,
- nie daje czasu na stopniowe „oswajanie” ekspozycji.

Pedagodzy dostrzegają tę lukę, jednak nie dysponują narzędziami ani warunkami, które pozwalałyby ją wypełnić w ramach obecnego systemu edukacji. W efekcie przygotowanie uczniów do rzeczywistości po szkole odbywa się głównie w sposób fragmentaryczny i zależny od indywidualnych inicjatyw.

Punkty styku i rozbieżności z perspektywą uczniów

Zestawienie perspektywy pedagogów z wynikami raportu uczniowskiego pokazuje zarówno wyraźne punkty styku, jak i istotne rozbieżności.

Raport z ankiet : [☰ RAPORT Z ANKIETY: Potrzeby wizerunkowe młodych artystów](#)

Punkty styku:

- obie grupy dostrzegają wizerunek jako temat obciążający emocjonalnie,
- zarówno pedagodzy, jak i uczniowie wskazują na lęk przed oceną i porównywaniem się,
- obie perspektywy potwierdzają brak systemowego przygotowania do funkcjonowania po szkole.

Rozbieżności:

- pedagodzy postrzegają wycofanie uczniów głównie jako efekt wieku i etapu rozwojowego, podczas gdy uczniowie częściej opisują je jako brak kompetencji i wsparcia;
- pedagodzy akcentują autentyczność i proces twórczy, uczniowie silniej koncentrują się na konsekwencjach rynkowych i zarobkowych;
- pedagodzy obawiają się formalizacji wizerunku, uczniowie częściej sygnalizują potrzebę konkretnych wskazówek i narzędzi.

Zestawienie obu perspektyw pokazuje, że problem wizerunku młodych artystów nie wynika z braku świadomości żadnej ze stron, lecz z braku przestrzeni, języka i narzędzi umożliwiających wspólną pracę nad tym obszarem.

Uwaga metodologiczna

Przedstawione w raporcie wnioski mają charakter diagnostyczny i wynikają z analizy badań ilościowych oraz jakościowych przeprowadzonych wśród pedagogów szkół plastycznych. Badanie nie miało na celu tworzenia uogólnień systemowych ani oceny pracy kadry pedagogicznej, lecz uchwycenie dominujących sposobów myślenia, obserwowanych postaw oraz realnych ograniczeń, z jakimi mierzą się pedagodzy w codziennej praktyce edukacyjnej.

Raport należy traktować jako punkt wyjścia do dalszych analiz oraz działań projektowych, a nie jako zamkniętą diagnozę o charakterze normatywnym lub ewaluacyjnym.